

Inga OLEKSIUK

Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie

Konkurencja a ochrona autorskich dóbr intelektualnych w Unii Europejskiej. Wybrane zagadnienia na tle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości

Streszczenie: Przedmiotem artykułu jest krytyczny przegląd orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w obszarze prawa autorskiego i prawa antymopolowego. Celem podjętych w tym zakresie studiów jest rozpoznanie głównych problemów i przedstawienie kierunków wykładni określających zasady stosowania wspólnotowych reguł konkurencji w obrocie autorskimi dobrami intelektualnymi. W świetle badanego orzecznictwa określenie zasad prawa własności, w tym praw wyłącznych należy do prawa krajowego. TS uznał jednak, że należy rozróżniać pomiędzy istnieniem a wykonywaniem praw wyłącznych, przy czym wykonywanie praw może w „szczególnych okolicznościach” być uznane za nieuzasadnione ograniczenie konkurencji. W artykule odniesiono się do orzeczeń TS mających na celu sprecyzowanie pojęcia: „szczególnych okoliczności”. Następnie zwrócono uwagę, że ograniczenia w zakresie wolnego handlu i konkurencji na rynku wewnętrznym mogą być uzasadnione z uwagi na niezbędne dla rozwoju twórczości, a przy tym ryzykowne inwestycje. Ponadto, TS uznał, że rozwój konkurencji w badanym obszarze wymaga uwzględnienia specyfiki dobra, jakim jest utwór oraz zróżnicowanych uwarunkowań kulturowych i społeczno-gospodarczych określających zasady obrotu dobrami intelektualnymi w każdym z Państw Członkowskich.

Słowa kluczowe: twórczość, konkurencja, prawa autorskie, Unia Europejska

W przedłożonym opracowaniu zawarto uwagi i wnioski ze studiów dotyczących stosowania wspólnotowego prawa konkurencji w sferze dóbr intelektualnych, które są przedmiotem regulacji na poziomie narodowego ustawodawstwa praw autorskich i pokrewnych. W Polsce jest to ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Dorobek prawny Unii Europejskiej (UE) w zakresie prawa konkurencji w odniesieniu do odautorskiej własności intelektualnej obejmuje prawo stanowiące (wraz z ukształtowanymi sposobami rozumienia i sto-

sowania), orzecznictwo sądowe, polityki wspólnotowe, zwyczajne, a także wartości tkwiące u podstaw funkcjonowania UE. Należy jednak zauważyć, że zarówno prawo konkurencji, jak i prawo autorskie regulujące zasady ochrony i korzystania z dóbr intelektualnych rozwijają się w znacznej mierze pod wpływem orzecznictwa (Pęczalska, 2007; Skoczny, Jurkowska, 2004; Skoczny, Jurkowska, 2005; Barta, Markiewicz, 2005). Mając powyższe na uwadze, celem studiów ujętych w przedłożonej pracy jest przegląd orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE)¹. Przegląd ten służy przedstawieniu rozwoju orzecznictwa europejskiego od lat 80-tych ubiegłego stulecia po najnowsze wyroki TS odnoszące się do badanej kwestii. Praca ma charakter syntetyzujący i koncentruje się na zagadnieniach problemowych.

1. Podstawy prawne stanowienia reguł konkurencji niezbędnych do funkcjonowania rynku wewnętrznego

Tworzenie warunków rozwoju wolnej konkurencji jest ważnym aspektem polityki gospodarczej Unii. Rozpatrując to zagadnienie w ujęciu historycznym kluczowe znaczenie odgrywał artykuł 2 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE), zgodnie z którym celem Wspólnoty było popieranie wysokiego poziomu konkurencyjności i konwergencji dokonań gospodarczych. W świetle art. 4 TWE polityka gospodarcza Wspólnoty miała być prowadzona w poszanowaniu zasady otwartej gospodarki rynkowej i wolnej konkurencji. Dla osiągnięcia powyższych celów, działalność Wspólnoty w zakresie wolnej konkurencji koncentrowała się na: zniesieniu opłat celnych i ograniczeń ilościowych między Państwami Członkowskimi w przywozie i wywozie towarów, jak również wszelkich innych środków o skutku równoważnym; tworzeniu systemu zapewniającego niezakłóconą konkurencję na rynku wewnętrznym; stanowieniu regulacji sektorowych w zgodzie z zasadami wolnej konkurencji gospodarczej.

Przyjęcie Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TUE) umocniło działania integracyjne Państw Członkowskich, które w omawianej

¹ Analiza orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE obejmuje z konieczności dorobek Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (ETS) i Sądu Pierwszej Instancji (SPI). Przyjęto korzystanie ze skrótu TSUE również w odniesieniu do orzeczeń wydawanych przez ETS i SPI.

dziedzinie przyjęły, że Unia posiada wyłączne kompetencje ustanawiania reguł konkurencji niezbędnych do funkcjonowania rynku wewnętrznego (artykuł 3b). Zadania wynikające z celów Unii i związane ze stworzeniem systemu wolnej konkurencji oraz realizacją wspólnej polityki gospodarczej znajdują wyraz w zakazach określonych w artykułach: 101 i 102 TUE (dawne artykuły 81 i 82 TWE).

W świetle przywołanych przepisów za niezgodne z rynkiem wewnętrznym, a tym samym zakazane uznaje się *primo*: wszelkie porozumienia między przedsiębiorstwami, wszelkie decyzje związków przedsiębiorstw i wszelkie praktyki uzgodnione, które mogą wpływać na handel między Państwami Członkowskimi i których celem lub skutkiem jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji wewnątrz rynku wewnętrznego (artykuł 101.1 TUE). Jednocześnie artykuł 101.2 TUE przewiduje odstępstwa od stosowania powyższego zakazu. Postanowienia ustępu pierwszego mogą zostać uznane za niemające zastosowania do: każdego porozumienia lub kategorii porozumień między przedsiębiorstwami, każdej decyzji lub kategorii decyzji związków przedsiębiorstw, każdej praktyki uzgodnionej lub kategorii praktyk uzgodnionych, o ile przyczyniają się do polepszenia produkcji lub dystrybucji produktów bądź do popierania postępu technicznego lub gospodarczego, przy zastrzeżeniu dla użytkowników słusznej części zysku, który z tego wynika, oraz przy uwzględnieniu zasady proporcjonalności. *Secundo*: nadużywanie przez jedno lub większą liczbę przedsiębiorstw pozycji dominującej na rynku wewnętrznym lub na znacznej jego części, w zakresie, w jakim może wpływać na handel między Państwami Członkowskimi (artykuł 102 TUE).

Przywołane przepisy określają podstawowe reguły konkurencji obowiązujące na wspólnym rynku, mają one rangę norm traktatowych (Kohutek, Sieradzka, 2008, s. 242; Pęczalska, 2007, s. 6) i tym samym należą do prawa pierwotnego. Ponadto w miarę rozwoju i konsolidowania się Europejskiego Obszaru Ekonomicznego (EOG) coraz ważniejszą rolę w stosowaniu wspólnotowych reguł konkurencji spełniają normy prawa wtórnego oraz orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości. Podstawę do stanowienia prawa w omawianej dziedzinie jest artykuł 103 TUE, który upoważnia Radę do wydawania rozporządzeń lub dyrektyw w celu stosowania zasad ustanowionych w artykułach 101–102 TUE. W świetle artykułu 103.1 TUE Rada podejmuje odpowiednie środki (w tym ustanawia prawa) większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim. Celem stanowionych w tym zakresie prze-

pisów powinno być w szczególności: 1. wprowadzenie sankcji (grzywien i okresowych kar pieniężnych) dla zapewnienia poszanowania wskazanych wyżej zakazów; 2. określenie, w razie potrzeby, w różnych gałęziach gospodarki, zakresu postanowień artykułów 101 i 102; 3. określenie roli Komisji i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w badanej materii.

2. Podstawy prawne działania Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

Wpływ TSUE na kształtowanie reguł ochrony konkurencji ma swoje źródło zarówno w prawie stanowionym, jak i w autorytecie tej instytucji. Trybunał Sprawiedliwości UE czuwa nad poszanowaniem prawa w wykładni i stosowaniu traktatowych reguł konkurencji. Podstawowe znaczenie w tym zakresie mają kompetencje TSUE wynikające z artykułów 258 i 259 TUE (odpowiednio dawne artykuły 226 i 227 TWE) oraz 260 TUE (dawny artykuł 228 TWE) w zakresie kontroli przestrzegania przez każde z Państw Członkowskich zobowiązań, które na nim ciąży na mocy Traktatów. Do wniesienia spraw o uchybienie zobowiązań w zakresie ochrony konkurencji lub ochrony własności intelektualnej są uprawnione zarówno Komisja, jak i Państwa Członkowskie.

Równie istotny jest artykuł 263 TUE (dawny 230 TWE), w świetle którego do TSUE należy kontrola legalności aktów prawnych. W praktyce szczególnie ważna jest ocena aktów normatywnych uchwalonych wspólnie przez Parlament Europejski i Radę oraz aktów prawnych Rady, Komisji, a także Parlamentu Europejskiego zmierzających do wywarcia skutków prawnych wobec podmiotów trzecich. W tym celu Trybunał jest właściwy do orzekania w zakresie skarg wniesionych przez Państwo Członkowskie, Parlament Europejski, Radę lub Komisję, a także osobę fizyczną lub prawną, podnoszących zarzut braku kompetencji, naruszenia istotnych wymogów proceduralnych, naruszenia Traktatu i jakiegokolwiek reguły prawnej związanej z jego stosowaniem lub nadużyciem władzy.

Należy też przywołać artykuł 267 TUE (dawny 234 TWE), na podstawie którego Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym: a) o wykładni Traktatu; b) o ważności i wykładni prawa wtórnego. Celem dalszych rozważań jest przegląd orzeczeń TS dla rozpoznania głównych obszarów problemowych i kierunków wykładni

określających zasady stosowania wspólnotowych reguł konkurencji w obrocie prawami do autorskich dóbr intelektualnych.

3. Ochrona konkurencji na rynku wewnętrznym a zasada terytorialności

Podstawowe znaczenie dla rozwoju myśli orzeczniczej w badanej materii ma zasada określona w artykule 345 TUE (dawny artykuł 295 TWE), zgodnie z którym Unia uznaje prawo Państw Członkowskich do określania zasad ochrony własności (w tym własności intelektualnej). Rozwiązanie to odpowiada zasadzie terytorialnego zakresu eksploatacji i ochrony praw autorskich. Zasada terytorialności została wypracowana na gruncie prawa międzynarodowego – artykuł 5 (2) Konwencji berneńskiej (1886), i znajduje odzwierciedlenie w regulacjach poszczególnych Państw Członkowskich (na przykład w artykule 5 i 6 u.a.p.p.). Zarówno podstawy, zakres, jak i implikacje obowiązywania zasady terytorialności w sferze ochrony konkurencji na rynku wewnętrznym były przedmiotem orzeczeń o precedensowym charakterze. W sprawie *Volvo* TSUE stwierdził, że wobec braku standaryzacji i harmonizacji praw własności intelektualnej określenie warunków i procedur ochrony praw wyłącznych należy do prawa krajowego. Zgodnie z powyższym TSUE przyjął, że wynikające z regulacji krajowych podstawowe uprawnienia przyznane autorowi (*Parfums Christian Dior przeciwko Evora; Volvo przeciwko Veng*) nie podlegają ocenie pod kątem reguł konkurencji. W sprawie *Magill* Trybunał zaznaczył, że ochrona specyficznego przedmiotu prawa autorskiego obdarza podmiot tego prawa zasadniczo niekwestionowanym przez TWE (aktualnie TUE) uprawnieniem o charakterze wyłącznym. Tym samym odmowa udzielenia licencji, jako taka, nie może stanowić nadużycia, nawet gdy odmawiającym jest przedsiębiorstwo o pozycji dominującej. TS uznał jednak, że należy rozróżniać pomiędzy istnieniem a wykonywaniem praw wyłącznych (*Magill; Bronner; IMS Health*).

W sprawie *Magill* Trybunał wskazał, iż wykonywanie przez podmiot uprawniony autorskich praw wyłącznych może prowadzić do nadużycia (Stępień, 2010, s. 46). W sprawie tej trzy organizacje nadawcze, powołując się na uprawnienia przysługujące im z mocy krajowych regulacji autorsko-prawnych, odmówiły dostarczenia informacji o swoim programie telewizyjnym wydawnictwu, które zamierzało wprowadzić na rynek czasopismo z zestawem programów (typu: „Tele-tydzień”). Trybunał

uznał, że ograniczając dostęp do informacji, które są niezbędne dla przygotowania takiego informatora, podmioty autorsko-uprawnione zawłaszczyły rynek wtórny magazynów telewizyjnych, tym samym ich działanie godziło w dobra chronione przez TWE. W przekonaniu TS sposób wykonywania praw w okolicznościach omawianej sprawy był przyczyną wykluczenia podmiotów konkurencyjnych i stanowił nadużycie pozycji dominującej. Pogląd w sprawie *Magill* został potwierdzony (a zarazem sprecyzowany) w wyroku w sprawie *Bronner* choć w tej ostatniej sprawie Trybunał uznał, że korzystanie z praw autorskich nie było sprzeczne z art. 82 Traktatu WE.

W orzeczeniu prejudycjalnym z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie *IMS Health* Trybunał, opierając się na sprawach *Magill* i *Bronner*, określił przesłanki, których łączne występowanie decyduje o uznaniu sposobu korzystania z praw autorskich za nadużycie. Po pierwsze, podmiot odmawiając licencji uniemożliwia konkurentom dostęp do produktu/ów lub usług/i niezbędnych do prowadzenia określonej działalności gospodarczej. Po drugie, odmowa prowadzi do wykluczenia jakiegokolwiek konkurencji na rynku wtórnym. Po trzecie, powstrzymuje powstanie nowego produktu, co do którego istnieje potencjalne zapotrzebowanie ze strony konsumentów. Po czwarte, odmowa nie jest uzasadniona względami obiektywnymi. Zgodnie z analizą Rzecznika Generalnego Poiares Maduro (2004), by uznać odmowę udostępnienia za objętą dyspozycją art. 82 TWE, należy w pierwszym rzędzie, stwierdzić istnienie pozycji dominującej, pozwalającej przedsiębiorstwu dominującemu na zahamowanie konkurencji na rynku wtórnym. Podsumowując: Trybunał stwierdził, że wykonywanie praw wyłącznych nie stanowi samo w sobie nadużycia, takie założenie nie ma jednak zastosowania, gdy z okoliczności danego przypadku wynika, że prawo to jest wykonywane w taki sposób i w takich warunkach, iż w rzeczywistości zmierza do osiągnięcia celu jawnie sprzecznego z założeniami art. 82 TWE.

Istotnym kryterium jest ustalenie, czy oceniana praktyka dotyczy materii specyficznej dla prawa autorskiego. W sprawie *Windsurfing* TS stwierdził, że chodzi tu o sytuacje, gdy prawo nie jest wykonywane w sposób, który odpowiada jego zasadniczej funkcji. Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału zasadniczą funkcją krajowych regulacji typu *droit d'auteur*, czy *copyright* jest zagwarantowanie ochrony praw do utworów i wykonawców oraz zapewnienie wynagrodzenia za twórczą pracę.

Jakkolwiek wraz z rozwojem i konwergencją środków przekazu doszło do unormowania wybranych aspektów praw autorskich i pokrew-

nych, niemniej istotna część zagadnień pozostaje nadal domeną Państw Członkowskich. I tak, regulacje krajowe określają w zasadniczej mierze treść, katalog uprawnień i wyjątków, pola eksploatacji, (Stępień, 2010, s. 46). Natomiast przedmiotem harmonizacji stały się wybrane zagadnienia związane z wykorzystywaniem nowych środków tworzenia i rozpowszechniania utworów oraz artystycznych wykonań (Dyrektywa 93/83/EWG, Dyrektywa 2000/31/WE, Dyrektywa 2010/13/UE) oraz problematyka egzekwowania praw własności intelektualnej (Dyrektywa 2005/29/WE). Na uwagę zasługują też najnowsze inicjatywy regulacyjne w zakresie zbiorowego zarządu prawami autorskimi i pokrewnymi (Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, 2012).

Trzeba jednak zauważyć, że chociaż od ostatniej dekady XX wieku krajowe unormowania w zakresie prawa autorskiego rozwijają się przede wszystkim na potrzeby międzynarodowego obrotu dobrami intelektualnymi, to działające w poszczególnych państwach UE systemy ochrony prawnej charakteryzuje znaczna różnorodność rozwiązań (Mordwiłko, 2005, s. 16). Narodowe odmienności są wyrazem zróżnicowania kultur prawnych, co przejawia się między innymi odmiennym podejściem do ochrony wartości niemajątkowych. Ważne są również specyficzne dla danego rynku uwarunkowania obrotu twórczością autorską. W związku z powyższym na uwagę zasługuje stanowisko TS wyrażone w sprawie *MP przeciwko Jean Louis Tournier* [Wnioskowanie *a contrario*]. Trybunał przyjął, że krajowa organizacja zbiorowego zarządzania, posiadająca pozycję dominującą na znacznej części rynku wspólnotowego, pobierając – za określony sposób eksploatacji utworu – znacząco wyższe opłaty (od organizacji działających w innych Państwach Członkowskich) nie narusza art. 82 TWE (aktualnie 102 TUE), jeśli te rozbieżności wynikają z obiektywnych i relewantnych różnic występujących między zarządzaniem prawami w jednym państwie a zarządzaniem prawami w pozostałych Państwach Członkowskich.

4. Zgodność celów ochrony własności intelektualnej z interesem ogólnym, do którego dąży Unia

TS wyraził przekonanie, że własność intelektualna: literacka i artystyczna, może być oceniana jako rodzaj własności przemysłowej i handlowej w rozumieniu art. 30 TWE (*Emi przeciwko Patricia, Warner Brother przeciwko Christiansen*) i równocześnie przyjął, że jej ochrona jest jedną z podstaw ogólnego interesu, które mogą uzasadniać ograniczenia swobody

przepływu towarów (*Warner Bros przeciwko Christiansen; Phil Collins*). W sprawie *Deutsche przeciwko Metro* uznał, że art. 30 TWE (aktualnie artykuł 36 TUE) dopuszcza ograniczenia swobodnego przepływu towarów, o ile ograniczenia te są usprawiedliwione ochroną praw własności intelektualnej, ze względu na szczególny przedmiot tej własności. Ochrona praw wyłącznych zapewnia utrzymanie i rozwój kreatywności w interesie autorów, artystów wykonawców, producentów, konsumentów kultury i gospodarki, jak i również szerokiej publiczności. Jednocześnie zwraca się uwagę, że różne skutki socjalne, społeczne, kulturalne w społeczeństwie informacyjnym wymagają uwzględnienia szczególnych cech zawartości produktów i usług (Drexler, 2007, s. 1–14).

W sprawie *Cinetheque S.A. przeciwko FNCF* TS przyjął że art. 28 TWE nie ma zastosowania do ustawodawstwa krajowego, które reguluje kwestie związane z dystrybucją dzieł kinematograficznych [...] jeśli wszelkie przeszkody w handlu wewnątrz wspólnotowym, powstałe w wyniku stosowania tego ustawodawstwa krajowego, nie wykraczają ponad to, co jest konieczne, by w początkowym okresie eksploatacji dzieł kinematograficznych w kinach (bez względu na ich pochodzenie) zachowała pierwszeństwo przed innymi sposobami dystrybucji.

W tym kontekście należy podnieść, że krajowe regulacje autorsko-prawne nie ograniczają się do ochrony interesów ekonomicznych podmiotów uprawnionych. W państwach Europy kontynentalnej kluczową a zarazem charakterystyczną funkcją prawa własności intelektualnej jest harmonizowanie interesów majątkowych podmiotów uprawnionych z ochroną wartości niematerialnych (Rezolucja Parlamentu Europejskiego, 2002). Dotyczy to zarówno wartości o charakterze ogólnospołecznym, jak i indywidualnym, w szczególności dóbr osobistych twórcy. Jednocześnie przyjęte w poszczególnych krajach UE rozwiązania prawne uwzględniają ogólnospołeczną rolę twórczości w kulturach narodowych. W tym kontekście należy przywołać zobowiązanie Polski wynikające z artykułu 6 Konstytucji, zgodnie z którym „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju” (Dz. U. 1997, Nr 78, poz. 483; sprost. Dz. U. 2001, Nr 28, poz. 319). Dla prowadzonych rozważań szczególnie ważna jest ocena dóbr kultury (materialnej lub niematerialnej) w innych kategoriach niż gospodarcze. Ich znaczenie jako wartości prawnie chronionej wiąże się z uznaniem pewnej kategorii autorskich dóbr niematerialnych jako źródła tożsamości narodowej. Ponadto na uwagę zasługuje fakt, że wolność twórczości artystycznej i naukowej,

a także wolność korzystania z dóbr kultury mają w Polsce rangę wolności konstytucyjnych (artykuł 73 Konstytucji RP).

Odpowiada to zapisom z artykułu 107 TUE (dawny artykuł 87 TWE), w świetle którego pomoc przeznaczona na wspieranie kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego może być uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej i konkurencji w Unii w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem. Kwestie te zostały podniesione przez TS w wyroku z dnia 24.01.1989 roku w sprawie *Emi przeciwko Patricia*. TS zwrócił uwagę, że ogólnospołeczny interes w ochronie twórczości odautorskiej ma nie tylko wymiar gospodarczy. Zapewnienie właściwej ochrony dóbr intelektualnych regulowanych przez prawo autorskie i pokrewne jest istotne z kulturowego punktu widzenia. W kontekście prowadzonych studiów należy podnieść, że zgodnie z artykułem 207 TUE (dawny artykuł 133 TWE) Rada stanowi jednomyślnie przy rokowaniach i zawieraniu umów w dziedzinie handlu usługami w zakresie kultury i audiowizualnymi, jeżeli umowy te mogłyby zagrozić różnorodności kulturowej i językowej Unii. Natomiast w świetle artykułu 36 TUE w związku z artykułem 34 i 35 TUE, zakazy lub ograniczenia przywozowe, wywozowe, tranzytowe między Państwami członkowskimi mogą być uzasadnione względami ochrony narodowych dóbr kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej bądź ochrony własności przemysłowej i handlowej.

Rozwój kulturalny UE stanowi jeden z jej celów określonych w artykule 6 TUE. Istotnym zadaniem w tym zakresie jest wsparcie twórczości artystycznej i naukowej. Jednocześnie artykuł 167 TUE (dawny artykuł 151 TWE) nakłada na Unię obowiązek uwzględnienia w swoim działaniu aspektów kulturowych, przede wszystkim w celu poszanowania i popierania różnorodności kultur. Dotyczy to działań podejmowanych na podstawie innych postanowień Traktatu, a więc również w zakresie rozwoju rynku wewnętrznego i ochrony konkurencji. W świetle norm prawa pierwotnego funkcjonowanie Unii powinno przyczyniać się do rozkwitu kultur poszczególnych Państw Członkowskich, w poszanowaniu ich różnorodności narodowej i regionalnej. Nie bez znaczenia jest też obowiązek wspierania wspólnego dziedzictwa kulturowego. Na mocy Decyzji Rady WE 2006/515/WE z dnia 18 maja 2006 r. Unię obowiązuje Konwencja UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego (2005). Konwencja ta zawiera zapis, zgodnie z którym działania, dobra i usługi, które są nośnikami tożsamości, wartości oraz znaczeń nie powinny być traktowane jako mające wyłącznie wartość

handlową. W świetle przywołanego aktu mają one znaczenie zarówno ogólnospołeczne, jak i ekonomiczne. Na potrzebę prowadzenia bardziej precyzyjnych analiz w tym zakresie zwrócił uwagę Trybunał Sprawiedliwości, który w sprawie *Kanal 5 przeciwko STIM* dotyczącej nadużywania pozycji dominującej przez szwedzką ozz (organizacja zbiorowego zarządu) podniósł, że sąd krajowy powinien zbadać, czy praktyka różnicowania opłat w zależności od tego czy kontrahentem ozz jest prywatna spółka nadawcza, czy nadawca publiczny, może być obiektywnie uzasadniona, przy powołaniu się na misję i sposób finansowania nadawców publicznych (Skibińska, 2009).

5. Specyficzne cechy rynku dóbr intelektualnych – problem ryzyka inwestycyjnego i zapewnienia wysokiego poziomu ochrony praw

TS odniósł się również do problemów wynikających ze specyfiki procesów tworzenia, analizując je pod kątem uwarunkowań rozpowszechniania dóbr intelektualnych. Rozpatrując kwestię przyznania producentom nagrań dźwiękowych wyłącznego prawa najmu uznał, że wynikające z tego rozwiązania ograniczenia w zakresie wolnego handlu są uzasadnione z uwagi na niezbędne dla rozwoju twórczości, a przy tym niezmiernie wysokie i ryzykowne inwestycje, wymagane przy produkcji i promocji nagrań dźwiękowych. Przyznanie praw wyłącznych w przekonaniu TS „z pewnością stanowi jedną z najbardziej skutecznych form ochrony, mając na względzie w szczególności rozwój nowych technologii i wzrastające zagrożenie piractwem, któremu sprzyja stosunkowo łatwe kopiowanie nagrań. W przypadku braku takiego prawa jest prawdopodobne, że wynagrodzenia podmiotów zaangażowanych w powstawanie i rozpowszechnianie nowych, tworzenie tego rodzaju produktów nie byłoby należycie gwarantowane, a to niewątpliwie wywołałoby reperkusje w zakresie tworzenia nowych dzieł” (*Cinetheque przeciwko FNCF*). Problemy i uwarunkowania obrotu praw intelektualnych zostały uwzględnione w prawie wtórnym. W dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie harmonizacji określonych aspektów prawa autorskiego i praw pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dyrektywa 2001/29/EC) zaznaczono, że produkcja filmów lub produktów multimedialnych, podobnie jak rozwój rynku usług na żądanie wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych. Odpowiednio zwrócono uwagę, że „Autorzy i artyści wykonawcy, aby móc kontynuować swoją działalność twórczą i artys-

tyczną muszą otrzymywać stosowne wynagrodzenie za korzystanie z ich utworów, tak samo jak producenci, aby móc finansować tę pracę. Dla zagwarantowania takiego wynagrodzenia i uzyskania zadowalającego przychodu z tych inwestycji konieczna jest właściwa ochrona prawa własności intelektualnej” (Dyrektywa 2001/29/EC). Dlatego ingerencja organów ochrony konkurencji w sferze regulowanej przez prawo autorskie powinna uwzględniać potencjał i uwarunkowania obrotu dobrami intelektualnymi (*Microsoft przeciwko Komisji*), w szczególności skutki nielegalnej dystrybucji tych dóbr. Problem zapewnienia skutecznego systemu ochrony praw był przedmiotem ustaleń w sprawie *Lucazeau przeciwko SACEM*, w której Trybunał Sprawiedliwości podkreślił, że do zadań organizacji zbiorowego zarządu (ozz) należy, nie tylko sprawne udzielanie licencji i stosowny podział wynagrodzeń między uprawnionych, ale także ochrona autora przed nielegalnym, nieuprawnionym korzystaniem z jego twórczości. Z drugiej strony traktowanie środków karnych, jako głównego instrumentu ochrony interesów podmiotów uprawnionych jest sprzeczne z zasadą proporcjonalności (*Komisja przeciwko Radzie*).

W tym kontekście należy też przywołać najnowsze orzecznictwo TSUE systemu zbiorowego zarządzania. Na uwagę zasługują wyroki TSUE z dnia 12 kwietnia 2013 r. w sprawach: *SIAE przeciwko Komisji*, *Tono przeciwko Komisji*, *Zaiks przeciwko Komisji*, w których Trybunał stanął na stanowisku, że ograniczenie się do oceny praktyk stosowanych przez ozz wyłącznie przez pryzmat legalnego korzystania z utworów powoduje, nieważność decyzji Komisji. TS podkreślił, że Komisja nie wyjaśniła, na jakiej podstawie uznała, że możliwe jest oddzielenie działalności kontrolnej w odniesieniu do zastosowań zgodnych z prawem od działalności polegającej na wykrywaniu i zwalczaniu nielegalnego korzystania z utworów.

6. Zobowiązania UE wynikające z prawa międzynarodowego

Kolejnym ważnym aspektem, który należy wziąć pod uwagę przy ustaleniu zasad rozwoju wolnej konkurencji w sferze twórczości odautorskiej to obowiązki wynikające z prawa międzynarodowego w zakresie ochrony praw podmiotów uprawnionych. W szczególności chodzi tu o realizację umów zawartych przez Wspólnotę (aktualnie Unię) i władze Państw Członkowskich. Są to zarówno podstawowe w tej materii unormowania Konwencji berneńskiej (1886), jak i stosunkowo nowe regulacje,

związane z rozwojem mediów komunikowania i globalizacją obrotu w zakresie praw autorskich, w szczególności TRIPS.

Konwencja berneńska (1886) ustanawia prawa i obowiązki w obszarach, które wchodzą w zakres prawa ponadnarodowego. W wyroku w sprawie *Komisja przeciwko Irlandii* Trybunał zwrócił uwagę, że Państwa Członkowskie dbając o wykonywanie zobowiązań wynikających z umowy zawartej przez Unię (przedtem Wspólnotę), spełniają w ramach systemu prawa ponadnarodowego obowiązek wobec Unii. W interesie Unii leży, aby wszystkie Państwa – strony Porozumienia EOG przystąpiły do Konwencji. Jednocześnie zaznaczył, że w przypadku umów mieszanych Unia przyjmuje na siebie odpowiedzialność za należyte wykonanie porozumienia. W komentowanej sprawie TS stwierdził, że Irlandia naruszyła prawo ponadnarodowe przez zaniechanie, to jest przez fakt nieprzystąpienia do Konwencji berneńskiej w przyjętym przez strony terminie. Tym samym potwierdził stanowisko Komisji, która wniosła sprawę o uznanie, że Irlandia nie wypełniła zobowiązań wynikających z prawa traktatowego, gdyż nie zapewniła zgodności prawa krajowego z przywołaną Konwencją.

Mając powyższe na uwadze, słuszne wydaje się twierdzenie, że ochrona konkurencji w badanym obszarze powinna uwzględniać zobowiązania Unii i Państw Członkowskich w zakresie ochrony twórców, wydawców i producentów zagranicznych. Chodzi tu przede wszystkim o zobowiązania wynikające z Porozumienia w sprawie handlowych aspektów własności intelektualnej, stanowiącego załącznik do porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu. Adresatem TRIPS, w szczególności zobowiązania ochrony nowej kategorii praw o charakterze wyłącznym (praw producentów fonogramów i wideogramów) jest zarówno Unia, jak i poszczególne Państwa Członkowskie.

Uwagi końcowe

W świetle przywołanych w niniejszym artykule norm prawa pierwotnego i wtórnego oraz opartego na nich orzecznictwa TS należy przyjąć, że zachowanie uczestników obrotu dobrami intelektualnymi może podlegać ocenie pod kątem publicznoprawnej ochrony konkurencji, jednak przepisy antymonopolowe są stosowane odpowiednio. Przede wszystkim instrumenty ochrony konkurencji są postrzegane w świetle podstawowych założeń i kompetencji Unii. Ograniczone stosowanie reguł konkurencji w obrocie prawami autorskimi wiąże się z brakiem harmonizacji norm

określających zasady autorskoprawnej ochrony twórczości (Komunikat Komisji 2004, *Zarządzanie prawami autorskimi*). Podstawowe (i pierwszorzędne) znaczenie mają normy krajowych regulacji praw autorskich i pokrewnych. Traktat zasadniczo nie wpływa na ich treść, w szczególności, co do zasady nie ogranicza monopolu autorskiego ze względu na możliwe kolizje uprawnień wynikających z ochrony własności intelektualnej ze wspólnotowymi regułami konkurencji, TS przyjął, że wynikające z regulacji krajowych podstawowe uprawnienia podmiotu praw autorskich nie są sprzeczne z zasadami Traktatu (*Volvo przeciwko Veng, Parfums Christian Dior przeciwko Evora*) i nie podlegają ocenie pod kątem reguł konkurencji. TS uznał jednak, że należy rozróżniać pomiędzy istnieniem a wykonywaniem praw wyłącznych. W sprawie *Magill* Trybunał wskazał, iż wykonywanie praw wyłącznych może w szczególnych okolicznościach być uznane za nadużycie i nieuzasadnione ograniczenie konkurencji. W tym zakresie może stać się przedmiotem ingerencji organów antymonopolowych. Mając powyższe na uwadze, należy przyjąć, że implementacja konkurencji gospodarczej w sferze twórczości odautorskiej wymaga rozpoznania zasad i norm prawnych należących do czterech dopełniających się regulacji prawnych. Są to: I.) krajowe regulacje w zakresie praw autorskich i pokrewnych; II.1.) krajowe i II.2.) wspólnotowe regulacje w zakresie praw publicznoprawnej ochrony konkurencji; III.) wypracowane przez TS ogólne zasady prawa. Do *acquis communautaire* w badanej materii należy orzecznictwo TS w zakresie „wyjątkowych okoliczności” stosowania prawa antymonopolowego w odniesieniu do sposobów wykonywania praw autorskich przez podmioty uprawnione. Dalsze studia prowadzą do wniosku, że stosowanie instrumentów ochrony konkurencji do regulacji zachowania uczestników obrotu dobrami intelektualnymi wymaga uwzględnienia specyfiki dobra, jakim jest utwór oraz społeczno-kulturowych aspektów ochrony autorsko-prawnej twórczości (Oleksiuk, 2009, s. 18–22). TS przyjął że stawki wynagrodzeń autorskich mogą być wyznaczone w oparciu o kryteria pozbawione zasadności rynkowej. Uznał bowiem że interes publiczny związany z rozpowszechnianiem dóbr intelektualnych może uzasadniać ograniczenie reguł konkurencji (*Microsoft przeciwko Komisji*).

Z prowadzonych rozważań wynika również, że ograniczenia w zakresie wolnego handlu i konkurencji na rynku wewnętrznym mogą być uzasadnione z uwagi na niezbędne dla rozwoju twórczości, a przy tym kosztowne i ryzykowne inwestycje. TS wielokrotnie zwracał uwagę, że ocena danej praktyki rynkowej pod kątem jej zgodności z regułami

konkurencji powinna uwzględniać zróżnicowany charakter działalności twórczej, lokalne tradycje i uwarunkowania obrotu. Powyższe stanowisko TS zostało aktualnie potwierdzone przez serie wyroków (miedzy innymi: *SIAE przeciwko Komisji*, *Tono przeciwko Komisji*, *Zaiks przeciwko Komisji*) odnoszących się do decyzji Komisji zakazującej współpracy między narodowymi organizacjami zbiorowego zarządu prawami autorskimi.

Trybunał uznał decyzje Komisji za nieważne, ze względu na przyjęte przez nią błędne kryteria oceny praktyk stosowanych przez ozz. TS podkreślił, że ingerencja organu ochrony konkurencji nie może pomijać uwarunkowań obrotu dobrami intelektualnymi, w szczególności nielegalnej dystrybucji tych dóbr. Tym samym publicznoprawna ochrona konkurencji w zakresie masowej eksploatacji utworów wymaga całościowej oceny podmiotu uprawnionego lub działalności ozz, zarówno w odniesieniu do zastosowań zgodnych z prawem, jak i działalności polegającej na wykrywaniu i zwalczaniu nielegalnego korzystania z utworów.

Bibliografia

Akty prawne:

- Konwencja berneńska o ochronie dzieł literackich i artystycznych z dnia 9 września 1886 r., w redakcji sztokholmsko-paryskiej*, Dz. U. 1990, Nr 82, poz. 474 – załącznik.
- Konwencja UNESCO sporządzona w Paryżu dnia 20 października 2005 r. w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego*, Dz. U. 2007, Nr 215, poz. 1585.
- Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej, Załącznik IC do Porozumienia, które ustanawiało Światową Organizację Handlu*, Dz. U. 1996, Nr 32, poz. 143 – załącznik.
- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej*, wersja skonsolidowana, OJC326 z dnia 26.10.2012 r., CELEX: 12012E/TXT.
- Traktat Ustanawiający Wspólnotę Europejską, z dnia 25 marca 1957 r.*, Dz. Urz. UE C 2006, Nr 321E, s. 37, Dz. Urz. WE C 325 z dnia 24.12.2002 r.
- Dyrektywa Rady WE 93/98 z dnia 29 października 1993 r. *w sprawie harmonizacji czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych praw pokrewnych*, Dz. Urz. UE L. 1993, Nr 290, poz. 9, Polskie wydanie specjalne: Dz. Urz. UE rozdz. 17, t. 1.
- Dyrektywa 2000/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 czerwca 2000 r. *w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego*.

go, w szczególności handlu elektronicznego, w ramach rynku wewnętrznego, tzw. „Dyrektywa o handlu elektronicznym”, Dz. Urz. UE L 178 z dnia 17.7.2000 r.

Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji określonych aspektów prawa autorskiego i praw pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym, Dz. Urz. UE L 167 z dnia 22.06.2001 r.

Dyrektywa 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualne, Dz. Urz. UE L 157 z dnia 30.4.2004 r.

Dyrektywa 2010/13/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych, tzw. „Dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych” (wersja ujednolicona), Dz. Urz. UE L 95 z dnia 15.4.2010 r.

Dyrektywa 2012/28/EU Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października grudnia 2012 r. w sprawie niektórych dobrowolnych sposobów korzystania z dzieł osieroconych, Dz. Urz. UE L 299/5, eur-lex.europa.eu.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Dz. U. 1997, Nr 78, poz. 483; sprost. Dz. U. 2001, Nr 28, poz. 319.

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, Dz. U. 2006, Nr 90, poz. 631 ze zm.

Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej:

Wyrok z dnia 8 VI 1971 r. w sprawie *Deutsche Grammophon p. Metro*, C-78/70.

Wyrok z dnia 25 X 1979 r. w sprawie *Greenwich Film Production p. SACEM*, C-22/79.

Wyrok z dnia 18 III 1980 r. w sprawie *Procureur du Roi p. Debauve*, C-52/79.

Wyrok z dnia 11 VII 1985 r. w sprawie *Cinetheque p. FNCF*, C-60/84 i C-61/84 (sprawy połączone).

Wyrok z dnia 25 II 1986 r. w sprawie *Windsurfing International p. Komisji*, C-193/83.

Wyrok z dnia 17 V 1988 r. w sprawie *Warner Brothers p. Eric Christiansen*, C-158/86.

Wyrok z dnia 5 X 1988 r. w sprawie *Volvo p. Veng*, C-238/87.

Wyrok z dnia 24 I 1989 r. w sprawie *Emi p. Patricia*, C-341/87.

Wyrok z dnia 13 VI 1989 r. w sprawie *MP p. Jean Louis Tournier*, C-395/87.

Wyrok z dnia 13 VII 1989 r. w sprawie *Lucazeau p. SACEM*, C-110/88, C-241/88 i C-242/88 (sprawy połączone).

Wyrok z dnia 13 VII 1993 r. w sprawie *Phil Collins*, C-92/93 i C-326/92 (sprawy połączone).

Wyrok z dnia 6 IV 1995 r. w sprawie *Magill*, C-241/91 i C-242/91 (sprawy połączone).

- Wyrok z dnia 4 XI 1997 r. w sprawie *Parfums Christian Dior p. Evora*, C-337/95.
- Wyrok z dnia 28 VII 1998 r. w sprawie *Metronome Musik p. Music Point Hokamp*, C-200/96.
- Wyrok z dnia 26 XI 1998 r. w sprawie *Oscar Bronner*, C-7/97.
- Wyrok z dnia 19 II 2002 r. w sprawie *Komisja p. Irlandii*, C-13/00.
- Wyrok z dnia 29 IV 2004 r. w sprawie *IMS Health p. NDC Health*, C-418/0.
- Wyrok z dnia 13 IX 2005 r. w sprawie *Komisja p. Radzie*, C-176/03.
- Wyrok z dnia 11 VII 2006 r. w sprawie *FENIN p. Komisji*, C-205/03.
- Wyrok z dnia 17 IX 2007 r. w sprawie *Microsoft p. Komisji*, T-201/04.
- Wyrok z dnia 11 XII 2008 r. w sprawie *Kanal 5 p. Föreningen STIM*, C-52/07.
- Wyrok z dnia 16 II 2012 r. w sprawie *SABAM p. Netlog NV*, C-360/10.
- Wyrok z dnia 15 III 2012 r. w sprawie *SCF p. Marco del Corso*, C-135/10.
- Wyrok z dnia 15 III 2012 r. w sprawie *Phonographic Performance p. Irlandii*, C-162/10.
- Wyrok z dnia 12 IV 2013 r. w sprawie *SIAE p. Komisji*, T-433/08.
- Wyrok z dnia 12 IV 2013 r. w sprawie *Tono p. Komisji*, T-434/08.
- Wyrok z dnia 12 IV 2013 r. w sprawie *Zaiks p. Komisji*, T-398/08.

Literatura przedmiotu:

- Barta J., Markiewicz R. (red.) (2005), *Prawo autorskie. Tom 3. Orzecznictwo i wyjaśnienia*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa.
- Błęszyński J. (2009), *Prawo autorskie a prawo konkurencji*, w: *Prawo autorskie a prawo konkurencji*, red. K. Lewandowski, WSUS, Poznań.
- Bobińska J. (2009), *Organizacje zbiorowego zarządzania a pojęcie przedsiębiorcy*, w: *Prawo autorskie a prawo konkurencji*, red. K. Lewandowski, WSUS, Poznań.
- Drexl J. (2007), *Collecting Societies and Competition Law*, www.ip.mpg.de/shared/data/pdf/drexl_-_camos_and_competition.pdf, 11.11.2014.
- Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (2013), *Opinia w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz udzielania licencji wielo terytorialnych dotyczących praw do utworów muzycznych na potrzeby ich wykorzystania na internetowym polu eksploatacji na rynku wewnętrznym*, COM (2012) 372 final – 2012/0180(COD), Dz. U. UE C 44 z 15.02.2013 r.
- Kępiński M. (2007), *Organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi*, w: *System prawa prywatnego. Prawo autorskie*, red. J. Barta, wyd. 2, Beck, INP PAN, tom 13, Warszawa.

- Kohutek K., Sieradzka M. (2008), *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Wolter Kluwer Business, Warszawa.
- Komunikat Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, *Zarządzanie prawami autorskimi i prawami pokrewnymi na obszarze Wspólnego Rynku*, Bruksela 16.04.2004 r., COM (2004) 261 final.
- Materna G. (2009), *Stosowanie prawa ochrony konkurencji wobec organizacji zbiorowego zarządzania – granice ingerencji organu antymonopolowego*, w: *Prawo autorskie a prawo konkurencji*, red. K. Lewandowski, WSUS, Poznań.
- Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law (2013), *Copyright, Competition and Development*, Raport, http://www.wipo.int/export/sites/www/ip-competition/en/studies/copyright_competition_development.pdf, 12.10.2014 r.
- Mordwiłko J. (2005), *Zatwierdzanie tabel stawek wynagrodzeń autorskich przez organizacje zbiorowego zarządzania – analiza prawno-porównawcza*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, nr 5.
- Obwieszczenie Komisji Europejskiej w sprawie definicji rynku właściwego do celów wspólnotowego prawa konkurencji*, Dz. U. UE C 298 z 9 grudnia 1997.
- Oleksiuk I. (2009), *Problematyka równoległego stosowania prawa autorskiego i prawa antymonopolowego wobec organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, nr 1.
- Oleksiuk I. (2009a), *Rozwój wolnej konkurencji w zakresie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi. Podstawowe problemy*, w: *Prawo autorskie a prawo konkurencji*, red. K. Lewandowski, WSUS, Poznań.
- Opinia rzecznika generalnego Poiares Maduro przedstawiona w dniu 14 lipca 2004 r., Zb. Orz. 2004, s. I-11273.
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego (2012) w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz udzielania licencji wielu terytorialnych dotyczących praw do utworów muzycznych na potrzeby ich wykorzystania na internetowym polu eksploatacji na rynku wewnętrznym, COM (2012) 372 final – 2012/0180(COD), Dz. U. C 44 z 15.2.2013.
- Pęczalska B. (2007), *Ochrona konkurencji*, C.H. Beck, Warszawa.
- Skibińska E. (2009), *Czy organizacja zarządzania prawami autorskimi dysponująca faktyczną pozycją monopolistyczną naruszyła art. 82 TWE?*, www.monitor-prawniczy.pl, 12 maja 2014.
- Skoczny T., Jurkowska A., Mąsik D. (red.) (2009), *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów*, C.H. Beck, Warszawa.
- Skoczny T., Jurkowska A. (red.) (2004), *Prawo konkurencji Wspólnoty Europejskiej. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w latach 1962–1989*, t. 1, Wydawnictwa Naukowe Wydziału Zarządzania UW, Warszawa.

- Skoczny T., Jurkowska A. (red.) (2005), *Prawo konkurencji Wspólnoty Europejskiej. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w latach 1990–2004*, t. 2, Warszawa.
- Skubikowski J. (2005), *Zbiorowy zarząd prawami autorskimi i pokrewnymi: zakres udzielonego zezwolenia, ustawowa reprezentacja oraz właściwości organizacji zbiorowego zarządzania*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, nr 11.
- Stępień E. (2010), *Nakazanie udzielenia licencji przymusowej w wyniku nadużywania pozycji dominującej w świetle orzecznictwa wspólnotowego*, w: *Nowe tendencje w prawie konkurencji*, red. E. Piontek, Wolter Kluwer, Warszawa.
- Szaciński M. (1999), *Swoboda umów w prawie autorskim*, „Palestra”, nr 5–6.
- Zalecenia Komisji z dnia 27 października 2011 r. w sprawie digitalizacji i udostępnienia w Internecie dorobku kulturowego oraz w sprawie ochrony zasobów cyfrowych, Dz. U. L 283 z 29 października 2011 r.

Competition and protection of intellectual property in the European Union. Selected issues of the European Court of Justice rulings

Summary

The subject of this article is a critical review of the Court of Justice of the European Union (CJ EU) decisions in the area of copyright and antimonopoly law. Its aim is to clarify the most important issues and to present the development of the ruling practice.

In light of the CJ EU case law the determination of the conditions and procedures for granting the protection of an intellectual property right is a matter of national law. However, in exceptional circumstances the exercise of an exclusive right classified by national law as „copyright” may involve abusive conduct and may be subject to EU antimonopoly law. The CJ EU attempts to clarify the notion of „exceptional circumstances” is a subject of critical review. Next, the study discuss the rationale for potential restrictions of competition between the undertakings active on the internal market. The CJ UE stated that certain restrictions on free trade and competition may be justified by high and risky investments that – in the opinion of the Court – are vital for the development of creativity. Moreover, CJ EU pointed out that it is necessary to consider both the specific nature of intellectual property and the diverse cultural and socio-economic context of the copyright trade in each Member State.

Key words: creativity, competition, copyrights, European Union